

Les quatre estacions de
Vivaldi
—Vespres d'Arnadí &
Sylvan James

Nadal al Palau

Diumenge, 14 de gener de 2024 – 17.30 h

Sala de Concerts

Concert organitzat i coproduït per:

Orquestra
simfònica
del Vallès

Patrocinadors i col·laboradors principals de l'OSV:

Finançat per:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Iraida Sardà, rapsoda

Vespres d'Arnadí, orquestra barroca

Farran Sylvan James, violí solista i directora

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Concert per a cordes en Sol menor, RV 157

Allegro

Largo

Allegro

Concerto en Do major, RV 114

Allegro

Adagio

Ciaccona

“Les quatre estacions”

Concert núm. 1, en Mi major, op. 8, RV 269, “la Primavera”

Allegro

Largo e pianissimo sempre

Allegro pastorale

Concert núm. 2, en Sol menor, op. 8, RV 315, “l'Estiu”

Allegro non molto

Adagio e piano-Presto e forte

Presto

Concert núm. 3, en Fa major, op. 8, RV 293, “la Tardor”

Allegro
Adagio molto
Allegro

Concert núm. 4, en Fa menor, op. 8, RV 297, “l’Hivern”

Allegro non molto
Largo
Allegro

Aquest concert té una durada de 70 minuts sense pausa.
La durada del concert és aproximada.

#antiga #músicauniversal

Poema

Nadala

Ara que arribes, somni de Nadal,
joiós en el silenci de la fosca...
D'on ve la llum que vetlla en el fondal
i esguarda la paraula que s'embosca?

Un crit esquinça el ventre terrenal
i el cant que en neix s'escampa per la posta.
A l'alba el vent festeja divinal:
és temps de mirra i or, temps de resposta.

Homes: ¿que recordeu aquell portal
i el gest humil que al món l'estrella mostra?
Heu vist la fonda nit, l'alè pasqual,
que oculta entre els avets el seu bell rostre?

Una deu cristal·lina i eternal
encén boscatge endins la vella cova.
I l'aigua que prové del cel més alt
proclama de matí la bona nova.

Laia Llobera

(Desembre 2023)

Comentari

Les quatre estacions de Vivaldi: quan les imatges esdevenen sons

Tot i haver-se considerat el període del Barroc musical com el moment de la plena emancipació instrumental, el cert és que aquesta no va generar –a grans trets– la consolidació de compositors dedicats únicament o principalment a aquest repertori, si exceptuem algunes figures de la franja protestant del nord d'Europa. Aquest fenomen succeirà a partir de la revolució de la música de cambra durant les dècades centrals del segle XVIII que, entre altres conseqüències, va tenir l'abandonament del baix continu i l'emancipació dels instruments greus que van esdevenir instruments cantants.

Aquest fet va ampliar l'espectre tímbric, les seves combinacions i la consolidació de l'orquestra com a conjunt instrumental diferenciant-se del Barroc on les veus, independents, simultaniejaven monòlegs en una estructura interna que alternava els passatges del solista amb els *ritornelli* orquestrals, tal com provenen els *concerti grossi*. Aquests concerts i els que tenien un instrument solista ja estaven perfectament definits durant el Barroc i va correspondre a Vivaldi participar en la cimentació d'aquesta fórmula seguint l'esquema de l'obertura napolitana heretada d'Alessandro Scarlatti. És a dir, obres construïdes en tres moviments contrastants: un primer temps ràpid alternant entre el *tutti* i el solo, enmig d'una sèrie d'episodis lliures; seguit d'un moviment lent amb una melodia cantable portada pel solista amb lleus ornaments sobre un disseny harmònic més aviat senzill de l'acompanyament, i, finalment, un altre temps ràpid o molt ràpid que exigia el màxim lluïment al solista a partir de diversos episodis temàtics, ocasionalment en forma de rondó.

Gràcies a una imaginació desbordant i l'exploració d'efectes nous, Vivaldi va escriure els seus *Concerts* seguint aquest patró, tot i aconseguir una sonoritat nova i peculiar a l'època. Quelcom criticat per Stravinsky en afirmar sarcàsticament que el compositor venecià havia compost centenars de vegades la mateixa peça. La majoria, a més, dedicades a les noies de l'Ospedale della Pietà de Venècia, on era sacerdot i mestre de música. En el cas de *Les quatre estacions*, la inspiració rau en uns sonets explicatius que van acompanyar l'edició de la col·lecció de dotze *Concerts*, publicada el 1725 com a opus 8, batejada amb el nom d'*Il Cimento dell'Armonia e dell'Invenzione* i dedicada al comte Wenzel von Morzin. Aquest sobrenom responia a la voluntat de sistematitzar l'art de tocar el violí, tal com es feia amb la música vocal: un fet que depèn, sobretot, de la tècnica de l'arc, ja que en condiciona l'expressivitat i l'articulació de l'execució per marcar tots els matisos.

En aquest sentit, la proposta de Vespres d'Arnadí presenta instruments barrocs o adaptats als criteris d'època seguint un enfocament en què la solista no pretén destacar del grup, sinó que n'és la veu principal. Amb el seu violí Johannes Cuypers del 1790, Sylvan Farran James aposta per establir una relació més dialogal com a veu conductora, en la línia d'una música de cambra amb obligat de violí. A més, l'ús de cordes de tripa i la tècnica de l'arc en una posició més vertical en l'atac i el fregament –a diferència del predominantment horitzontal del repertori clàssic i romàntic– afavoreix una sonoritat més rugosa, carnosa, flexible i mòrbida; menys potent o brillant, però amb una riquesa d'harmònics, matisos i contrastes de colors propers al característic clarobscur pictòric de l'època. També l'afinació a 415 Hz, emprat els darrers temps en aquestes obres suposa un factor significatiu, tot i haver-hi estudiosos que apunten una oscil·lació variable entre els 392 Hz i els 460 Hz a l'època de Vivaldi.

Amb l'ajuda del recitat dels sonets que van inspirar *Les quatre estacions* per part d'Iraida Sardà, podreu copsar la mimesi dels fenòmens de la naturalesa i de les activitats humanes que s'hi desenvolupen. Entre els primers cal esmentar el soroll de les fonts, un pastor dormint i un gos que borda, els càntics d'ocells com el cucut i les tórtoraes, les tempestes, les ràfegues de vent, el fred i l'espetic de les dents que provoca l'hivern. Entre les segones, es poden destacar els balls rústics, el so de la siringa, camperols ebris, fanfares de caçadors, la dolça cançó d'enamorats, el caminar damunt el gel o la placidesa a la vora del foc mentre plou a l'exterior. Precedits pel breu *Concerto per a cordes en Sol menor, RV 157* i del *Concert per a cordes en Do major, RV 114* del mateix Vivaldi, Vespres d'Arnadí recrearà els recursos virtuosístics, pintorescos i descriptius basats en la retòrica musical del Barroc que han convertit aquests quatre *Concerts* en un cant a la vida, universal i atemporal.

Albert Ferrer Flamarich, Musicògraf i historiador de l'art

Palau de la Música Catalana

Un 2024 de cites imprescindibles

Javier Camarena

Rèquiem de Brahms
amb Balthasar Neumann
& Thomas Hengelbrock

Rinaldo de Händel

L'incoronazione di Poppea de Monteverdi

Sol Gabetta & Bertrand Chamayou

Sara Blanch & Albert Guinovart

Vadim Repin & Nikolai Lugansky

Passió segons sant Mateu
amb Christoph Prégardien

Passió segons sant Joan
amb Jordi Savall

Yuja Wang

I més de 100 concerts!

Consulta la programació a
palaumusica.cat

Biografies

Iraida Sardà, rapsoda

Nascuda a Barcelona, llicenciada en història de l'art, treballa com a actriu, docent i traductora d'obres de teatre.

En teatre ha treballat, en papers principals, a les obres *Homenatge a Charlie Rivel* de Ricard Salvat (1996), *La parella oberta* de Dario Fo (2000), *Ferdinando* d'Annibale Ruccello (2001), *Ƒocs d'escena* de Victor Haïm (2004), *Adagio del bosque* (òpera-teatre) d'Alejandro Civilotti (2007), el monòleg de *La dona trencada* de Simone de Beauvoir (dues temporades: 2008 i 2009), *El rey, las reinas, el médico y ella* (2012, Festival Internacional de Teatro de Rosario, Argentina), *Estimat mentider* de Jerome Kilt, *Una familia indecent* d'Ever Banchet i *Ƒuguem a la veritat* d'Eric Assous (2019).

Ha estat dirigida, entre d'altres, per Ricard Salvat, Oscar Molina, James de Paul, Gustavo Guirado, Kari Margolis, Ricard Borràs...

En televisió ha participat a les series *Estació d'enllaç* (TV3), *Laberint d'ombres* (TV3), *Mar de fons* (Diagonal TV), *El cor de la ciutat* (TV3) i *Hospital Central* (Tele5).

També ha participat en la pel·lícula *El coronel Macià*, dirigida per Josep Maria Forn (2007), en el paper de la marquesa de Torregrossa; en els curtmetratges *Los peces muertos* de Gerardo Lema (1999) i *Esperanza* i *El paciente X* de Jonás Domínguez.

Ha traduït diverses obres de teatre, com les ja esmentades *Ferdinando*, *Jocs d'escena*, *Juguem a la veritat* i ha fet la traducció i l'adaptació teatral de la novel·la *La dona trencada* de Simone de Beauvoir.

Ha estat secretària de direcció de l'Associació d'Investigació i d'Experimentació Teatral de la Universitat de Barcelona, dirigida per Ricard Salvat.

www.aadpc.cat/guia-dactors-i-actrius

Vespres d'Arnadí

Orquestra barroca creada l'any 2005 per Dani Espasa i Pere Saragossa per oferir versions plenes d'emoció, frescor i espontaneïtat utilitzant instruments i criteris històrics, el nom recorda els concerts que al segle XVIII s'oferien habitualment als vespres com a postres dels sopars distingits dels nobles i els burgesos. Carabassa, sucre i ametlles són els ingredients de l'*arnadí*, una de les postres més antigues del País Valencià. El conjunt ha actuat en importants sales i festivals d'Europa, com els de Peralada, Barcelona, Halle, Praga, Madeira, Sevilla, Santander, Santiago de Compostel·la, Lugo i Madrid, entre d'altres. Ha enregistrat tres discs amb el segell Musièpoca: *Pièces de Symphonie* de Charles Desmazures, *Missa en Re major* de Josep Mir i Llussà i *Anna Maria Strada* de Händel. A la darrerria del 2018 va presentar el quart disc, amb el segell Aparté, titulat *L'Alessandro amante*, protagonitzat pel contratenor Xavier Sabata. Aquest desembre sortirà el seu últim disc, *Invisibili*, amb el magnífic contratenor Xavier Sabata, un recorregut interessant pel gènere de l'òpera seriosa, que les primeres dècades del segle XVIII estava vivint un procés d'intensificació virtuosística que portaria els cantants (sobretot sopranos i *castrati*) a convertir-se en les superestrelles de l'època.

Rep ajudes del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut Ramon Llull.

Vespres d'Arnadí està formada per:

Adriana Alcaide, Maria Roca, Elisabeth Bataller, Ricard Renart,

Cecilia Clares, Kathy Leidig i Maria Gomis, violins

Natan Paruzel, Núria Pujolràs, Elizabeth Gex, violes

Oriol Aymat i Oleguer Aymamí, violoncel·ls

Mario Lisarde, contrabaix

Rafael Bonavita, tiorba

Gregori Ferrer, clave

Farran Sylvan James, violí solista i directora

Va començar a estudiar violí als tres anys a la seva ciutat natal, Vancouver (Canadà), on es va formar amb Gwen Thompson (alumna de Jascha Heifetz), i va completar els estudis a la State University de Nova York (Màster de Rendiment) i fent classes de violí a la Juilliard School of Music amb Joel Smirnoff (primer violí del Juilliard String Quartet) i Joyce Robbins (deixebla del famós pedagog Ivan Galamian). Als divuit anys inicià carrera professional en diversos grups internacionals, com el Metamorphosen Chamber Ensemble (Harvard), Les Violons du Roy (Quebec) i la Montreal Chamber Orchestra.

S'instal·là a Europa, i fa vint-i-cinc anys començà a treballar amb grups i orquestres de música antiga, com a concertino de Vespres d'Arnadí, Al Ayre Español i Bach Consort de Viena, com a directora convidada de l'Orquestra Barroca Catalana i l'Orquestra Barroca de Sevilla, i com a membre de La Tempestad i el Quartet Albada.

Farran Sylvan James toca habitualment als teatres i auditoris europeus més prestigiosos, com el Musikverein de Viena, Théâtre des Champs Élysées de París, Concertgebouw d'Amsterdam o Philharmonie de Berlín (on va actuar en el debut de l'orquestra Al Ayre Español el 2012), i també al Palau de la Música Catalana. És convidada a tocar música de cambra amb Marc Destrube (concertino de l'Orchestra of the Eighteenth Century) en festivals com ara el Vancouver Early Music Festival. També ha estat convidada per destacades agrupacions i directors: Jordi Savall, Ottavio Dantone, Monica Huggett, Pablo Valetti (Café Zimmerman), Skip Sempé (Capriccio Stravagante), Alfredo Bernardini, Gabriel Garrido i Enrico Onofri.

A més a més, destaca com a directora, i ha estat convidada a dirigir l'Orquestra de Cambra de Granollers, Orquestra de Cambra de Menorca, Orquestra Barroca del Festival Parry Sound, Orquestra Barroca de Sevilla, Acadèmia 1750 i Orquestra Barroca Catalana.

Entre els seus enregistraments destaquen els que ha fet com a concertino i violí principal de diversos grups i orquestres per als segells Harmonia Mundi, Ambrosie, Naïve, Challenge, Sony i Arsis. Cal destacar la darrera gravació realitzada amb Al Ayre Español com a concertino, *Handel's memories*, i una selecció dels *Grand Concertos, op. 6* de Georg Friedrich Händel per al segell holandès Challenge Records, que ha obtingut un gran èxit de públic i crítica a Espanya, Alemanya i Holanda.

El 2022 va oferir concerts com a solista i concertino de Vespres d'Arnadi al Palau de la Música Catalana (*Concerts de Brandenburg de Bach*), Auditorio Nacional de Madrid, Festival de Peralada i Wigmore Hall.

També forma part d'un duet amb Laura Young (professora de guitarra clàssica al Mozarteum, Salzburg i a l'ESMUC), amb qui interpreta música des del Renaixement fins a música contemporània.

Farran James toca amb un violí Johannes Cuypers construït el 1790.

Textos

Antonio Vivaldi: *Les quatre estacions*

PRIMAVERA

La primavera arriba i la festegen,
saludant-la, els ocells d'alegre cant.
I les fonts, que els zèfirs ara airegen,
amb dolç murmuri brollen entretant.

Cobreixen l'aire amb negre mant,
llamps i trons que brogeixen.
Els ocells reprenen el seu cant
i torna la calma amb gran encant.

Sobre el prat florit, damunt l'herba tendra,
murmura el fullatge i murmura l'herbam,
s'adorm el cabrer, i el ca al seu costat.

Al so de la samfoina dansant,
nimfes i pastors festegen.
És primavera sota el firmament brillant.

ESTIU

Sota l'estació feixuga pel sol encesa
llangueix l'home, llangueix el ramat i s'encén el pi.
Canten alhora amb veu ben entesa,
la tórtora alegre i el bell colibrí.

Zèfir bufa amb dolcesa
però Bòreas agita el seu veí.
Plora el pastor ple de temença
pel furor de l'oratge i pel seu destí.

Als seus membres fatigats, el repòs els és negat.
Temen el llamp i el tro vigorós,
temen els abellots i el tàbat furiós.

Ah, els seus temors eren ben certs
el cel trona i fulmina,
sega espigues i camps verds.

TARDOR

Celebra el pagès, cantant i ballant,
la felicitat verema, alegre i content,
i el licor de Bacus hi aporta l'encant
i conclou la joia amb un son plaent.

Cadascú abandona les danses i els cants
l'aire és ben lleuger,
i l'estació invita al son benestant.

Els caçadors surten a l'alba de caça
duen corns i gossos i duen fusells,
la bèstia s'escapa, segueixen la traça.

Esgotada però també aterrada
pel brogit dels gossos i la remor d'armes,
intenta fugir, però mor atrapada.

HIVERN

Tremolar dins la neu resplendent
amb l'alenada rude de la ventada,
córrer, picar de peus en tot moment
i fer petar les dents en la gelada.

Passar arran del foc, dies contents
mentre la pluja, a fora, mulla l'esplanada.
Caminar sobre el glaç amb pas molt lent,
intentant evitar la relliscada;

caminar dret, relliscar i caure
aixecar-se i començar a córrer
abans que s'esberli la glaçada;

sentir passar per la porta ferrada
Bòreas, Siroc i tots els vents en guerra.
Sí, així és l'hivern, però l'alegria aporta.

Versió: Zeneida Sardà

També et pot interessar...

Simfònics al Palau

Dissabte, 20.01.24 – 18.30 h

Sala de Concerts

—Gardel, tangos i milongues

Sílvia Pérez Cruz, cantant

Marcelo Mercadante, bandoneó

Miquel Àngel Cordero, contrabaix

Orquestra Simfònica del Vallès

Marta Cardona, directora

A. Piazzola: *Libertango, Adiós Nonino, Loving, Anxiety, Fear*

C. Gardel: *Cumparsita, Volver, Mi Buenos Aires querido, Por una cabeza, Soledad, Nostalgia*

A. Yupanqui: *A qué le llaman distancia, Piedra y camino*

Obres de Miquel Àngel Cordero, Eduardo Arolas, Fito Páez i Sílvia Pérez Cruz

Preus: de 28 a 68 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Calaf Grup – Cardoner Grup – CECOT – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – Laboratorio Reig Jofre – La Fageda – Nexo – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Benefactors Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Mariona Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarissas – Jordi Gual i Solé – Maria José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – M^a. del Carmen Pous Guardia – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Joaquim Uriach Torello

PALAU
DE LA
MUSICA
ORFEÓ
CATALÀ

